

A pedagógia műhelyében

A modellvasút megépítéséig...

Kenderessy Szabó Pál a Vasútforgalmi Szakközépiskola tanára. Az intézmény 1953-ban alakult, öt évvel később kérték fel a forgalmi ismeretek tanítására.

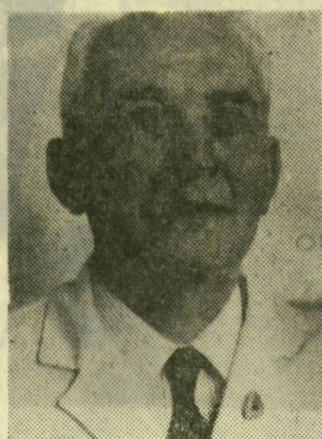
— Az az igazság, hogy nem pedagógusnak készültem. Orvos szerettem volna lenni, aztán meg jött az érettség, és végül a jogi egyetem, aztán választani kellett: én tanultam tovább, vagy fiatalabb testvérem. Abba hagytam, mert a két tanítvány után kapott pénz kevés volt a tandíjra.

A vasútra jelentkezett, kilencszer utasították el, tízedszer felvették forgalmi szolgálattevőnek. A pedagógiával akkor barátkozott meg, amikor oktatótízt lett. Kétszáz fiatal tanított iskolába kerülése előtt vasútforgalmi szolgálatra.

— Itt aztán, a hőskorban, mindenem lettem. A tanítás mellett a színjátszó és kultúrscsoportokat vezettem. Lelekes gyerekek voltak. Sose felejttem el: a Cyrano de Bergerac haldokló jelenetnek betanításakor szegény fiú először valóban majdnem elájult. Aztán megtanulta. Ezzel a darabbal országos körúton is voltunk. Szép emlékek maradtak. Én voltam a sportfelelős tanár is, a focicsapatunk középiskola bajnokságokat nyert.

Belefeledkeznek a mesélésbe, érdekes, jellemző történetei arról árulkodnak, hogy szívvel-lélekkel volt „mindenes tanár”, lelkesedése megfogta az akkori gyerekeket.

— Ma már természetesen nincs szükség ilyen polihisztorokodásra, szakképzett tanárok vezetésével folyik a munka minden területen. Legfeljebb alkalmankor kapcsolódok be. A felszabadulási staféták startjánál például mostanában is ott

vagyok, néhány szaktanácsot csak segítek. Amit viszont akkoriban nem tudunk megcsinálni, remélem most sikerül. Volt egy 12 tagú szakköröm, modellvasút építettünk. Megfelelő helyiség azonban nem akadt az elhelyezésére, háromszor kellett szétvenni. Negyedszer már nem csináltuk meg. Most épül egy új, korszerű forgalmi előadóterem. Remélem, azzal fogom befolyásolni pályafutásomat, hogy ide megépítjük a modellvasutat.

Addig is éppen elég elfoglaltsága van. Január 1-től gyakorlatvezető, már 1957 óta a levelező tagozat vezetője. Az intézmény fizikai dolgozóinak szemináriumait vezeti, KISZ-patronáló tanár, legutóbbi nagy munkája a tanterv és utasítás átdolgozása volt. Javaslatait elfogadják.

A modellvasút megépítésére két év van, akkor megy nyugdíjba.

— Igen, két okom is van rá: az országban már hat ilyen iskola működik, a vidéki gyerekeket „felszívják”. Nálunk a régi ötről háromra csökkent az évfolyamonkénti osztályok száma. Ta-

nítsanak a fiatalabbak, minél többen. A másik: van egy tervem. Szeretném megírni tapasztalataimat. Hátha tanulhatnak belőle a fiatalok. Három gyermeket neveltem fel, szigorú apa voltam. A fiam egyszer fel is rőta nekem, aztán amikor megszületett az unokám, egyszer azt mondta: „Rájöttem, apám, ugyanúgy fogom nevelni a fiamat, ahogy te engem.” Nagyon jólesett, nem tagadom. Hátha másnak is tudok megszívlelendőket mondani arról, amire a sok éves munka megtanított.

— Ennek a „tanulásnak” most sincs vége. Az iskolában kísérleti jelleggel átszervezték a KISZ-t. Mint patronálatos tanárnak, kötelességem részt venni a munkában, de szívesen is teszem, mert érdekel. Elvezem a vitákat. Amikor csak lehettem, vitára készítettem a gyerekeket, hozzá kell tennem, nem nehéz. Szeretném, ha élénkebbé válna szervezeti életünk. Természetesen ez nem megy egyik napról a másikra, de van még időm a nyugdíjig.

S. E.

Élelmiszer-gazdaságunk eredményei

Dr. Dimény Imre mezőgazdasági és élelmiszerügyi miniszter elnökletével pénteken országos tanácskozást tartottak a Mezőgazdasági és Élelmiszerügyi Minisztériumban. A megyei tanácsok illetékes elnökhelyetteseit, a mezőgazdasági és élelmiszerügyi osztályok vezetőit dr. Gergely István miniszterhelyettes tájékoztatta az élelmiszer-gazdaság termelési és műszaki fejlesztési helyzetéről, s az ezzel kapcsolatos idej feladatokról.

A beszámoló értékelte a múlt évi munkát, megállapította, hogy az élelmiszer-gazdaság termelése és értékesítése kedvezően alakult. A sertéshússzükségletet is már teljesen saját termelésből elégítették ki, és több jutott exportra is. A lakosság ellátása tovább javult, a hiánycikkek köre csökkent, javult a minőség, bővült a választék. A kiegyensúlyozott ellátáson belül azonban változatlanul állandóan napirenden voltak a kifogások a kenyér és a péksütemény gyenge minősége miatt. Gondot okozott, hogy zöldekből sem mennyiségben, sem minőségben nem tudták a fogyasztók által elfogadható áron kielégíteni az igényeket. Az idén elsősorban ezeket az adósságokat kell megszüntetni. Ugyancsak fontos feladat enyhíteni, illetve megszüntetni azokat a feszültségeket, amelyek az elmúlt évek során kialakultak a beruházásoknál.

Előleg a jövőből:

Beszélgettek az adatok

Érdekes kísérlet zajlott le tegnap délután Szegeden, az egyetem kibernetikai intézetében. A posta kísérleti jelleggel vonalat épített ki a Számítástechnikai Koordinációs Intézet Siemens 4004-es típusú számítógépéhez Budapestre, s tegnap délután a szegedi kibernetikai laboratóriumból televíziós-képernyős végkészülékkel adták le a programokat Budapestre. A kísérleti jellegű programokra ugyancsak képernyőn kapták vissza az eredményeket, s így beszélgetés alakult ki: képernyőről tett fel kérdéseket a számítógép, Szegedről megadták az adatokat, majd a számítógép kiderítette, helyes-e a válasz, s ha nem volt teljes, módosítást kért.

Az országban ekkora távolságra először lebonyolított kísérlet célja az adatátviteli lehetőségek tanulmányozása volt. A jövőben ugyanis a vállalatok ilyen végkészülé-

kekkel tartanak majd kapcsolatot a központi számítógéppel.

A tüdőbetegség elleni küzdelem fejlődése hazánkban

A korszerű tudományos bakteriológia egyik megalkotója, Robert Koch 90 esztendővel ezelőtt, március 24-én jelentette be, hogy felfedezte a tbc kórokozóját. Ezzel lehetőséget teremtett a súlyos fertőző betegség elleni eredményes védekezésre. Az MTI munkatársa tájékoztatást kért az Egészségügyi Minisztériumban arról, hogyan alakult hazánkban a

Meghalt egy kilencvenkét éves öregember a Makkoserdő soron. Szép kort megért. S hogy meghalt, tudjuk, ez a rendje. Elkoptak, elhasználódtak a sejtek. Ilyenkor már nem segít sem orvos, sem patika.

Teljesen egyedül élt és egyedül halt meg. Élete utolsó hetét szinte étlen-szomjan töltötte, egy télikabátban, mozdulatlanra kép-telenül. Legfeljebb a szomszédok lestek be hozzá — él-e még, mozog-e még.

A halálnak nem ez a rendje. Tartozunk annyival egymásnak, hogy mindenki tisztességesen halhasson meg, ha annak az ideje következik.

Ez a kilencvenkét éves öregember nem mehetett el közülünk emberi módra. Nem kaphatott injekciót, hogy enyhüljenek utolsó fájdalmai; nem kaphatott tiszta lepedőt, tiszta kórházi ingben; nem mosdatták meg és nem köztözték be a sebeit. Mostoha körülmények között végezte, mintha egymaga lett volna a világon. Szaladt ugyan a lakóbiztonsági elnök hivatalba, tanács-taghoz — pedig nem hivatali kötelessége; telefonált ugyan a tanács tag a kerületi hivatal elnökének — pedig se rokona, se ismerőse; az elnök — akinek ilyen osztály nem működik a hivatalában — sietett segíteni és azonnali intézkedésre kapott ígéretet a másik kerület egészségügyi osztályának vezetőjétől... — csak éppen elkészt mindenki, mert mire a beutaló másnapra meglett, s harmadnap viték volna a szociális otthonba — a fekete autóra maradt minden. Magamagától „oldódott” meg az

ügy. Most már csak el kell temetni.

Korábban a Csongrádi sugárúton történt hasonló eset. És holnap meg holnapután megismétlődhet másutt. Megismétlődhet, mert vannak teljesen magukra maradt, tehetetlen öregek, akik körül nincs rokon, senki. Akiknek az ügyét hallva tehetetlenül csapódnak össze a tenyerek: „Hát mit csináljunk?”

Nem tudok megnyugodni, nem tudom elfogadni ezt a tehetetlenséget. Az utolsó napokra maradó kétségbeesett kapkodást. Hiszen ha a körzeti orvos többet láthatna a diagnózisnál; ha a közvetlen környezet emberi figyelmébe kerülne, nem eshetne meg ilyen. Megkaphatna volna ez az elmenő is az embernek járó végső gondoskodást — kórházi ágyon vagy egy szociális otthon betegszobájában.

Tudják valahol, hogy merre élnek ilyen magukra maradt, tehetetlen öregek? Van valahol valami emberséges elgondolás arra, hogy mit tesszünk velük, ha erre a pontra jutnak? Félek, hogy nincsen. Attól tartok, hogy az ilyen emberek haláluk órájában is egyedül maradnak, mint a Makkoserdő sori öregember. S amikor megmozdulunk értük, a legsietősebb intézkedés is késő lesz. Társadalmi és egyéni lelkiismeretünkkel, általános és konkrét gondoskodásunkkal, emberszeretetünkkel hogyan vágna ez egybe?

A hivatali és a társadalmi eljárás szabályos, gyors és emberséges lett volna — mégis csorba esett az emberségen, amit nap mint nap építünk a társadalomban és a gondolkodásban.

Sz. Simon István

Zenei naptár

Pazar fúvóskoncert

Rendkívüli zenei élményben volt része Szeged zenehallgatóságának a Tömörkény István zeneművészeti szakiskola nagytermében csütörtökön este. A filharmonia kamarakoncertjén ezúttal a világhírű Bartók Vonósnyeggyessel teljesen egyenrangú Magyar Fúvósötös (Lajos Attila fuvola, Pongrácz Péter oboa, Dietrich Tibor klarinét, Tarján Ferenc kürt, Fülemile Tibor fagott) szerepelt.

A nagy tehetségű fiatal művészekből alakult együttesről csak a legnagyobb elismerés hangján szólhatunk. Klasszikus és mai — főleg magyar — kompozíciókból összeállított műsorukat a legmagasabb művészi szinten tolmácsolták: technikai felkészültségükkel szinte lélegzetelállítóan virtuóz könnyedséggel oldották meg a legnehezebben lejátszható részeket — és olyan szép

hangon, amelyet csak töltők hallhatunk. Muzsikálásukat az igazi művészet ösztöne öröme, varázslatos légkörre hatotta át. Hosszú ideig fogunk még emlékezni a Danzi: Fúvósötös és Haydn: A-dúr fúvósötös leányzó tolmácsolására, majd a szünet után felhangzó híres kompozíciók megszólaltatására. Hidas Frigyes dzsesszritmikájú, friss levegőt árasztó II. fúvósötösének, Kocsár Miklós ihletett, izgalmas, sokszor meditatív hangvételű fúvósötösének és Malcolm szinte slágerszámba menő Három matrózdalának előadása méltán vívta ki a közönség szünni nem akaró tapsait. Ráadás-ként hangzott el Johann Strauss szellemes interpretált Pizzicato-polkája és Debussy: A kis néger című műve.

K. L.

A Macskajáték Szegeden

Örkény István Macskajáték című tragikomédiáját mutatják be ma, szombaton este a színházban. Az előadást Székely Gábor, a szolnoki színház főrendezője, az Örkény-dráma ősbemutatójának színpadra állítója rendezte. Az előadás másik érdekessége, hogy szerepel benne az ősbemutató két művésze. Vendégként Hegedűs Klára, a szolnoki színház tagja és Bangyörgyi Károly.

A diszlettervező is azonos az ősbemutatóéval: Fehér Miklós. A darab szegedi főszereplői: Barta Mária, Fogarassy Mária, Déry Mária, Falvai Klára, Szendrey Ilona és Janka Béla. Jelmeztervező Jánoskúti Márta.

Egy új egyetemi Acta

Ember és az állam, pontosabban az állampolgár és az államszervezet kapcsolata — ezúttal a jogszociológus szemléletével — foglalkoztatta dr. Papp Ignác kandidátust egyetemi docenst, az Acta Juridica et Politica egyik legújabb kiadványában.

A tudományos munkában kiemelt szerepet kap a hivatalos személyek köre, egyrészt a képviselői-testületi, másrészt az államigazgatási szervezetben tevékenykedők csoportja, azok munkássága, hatékony részvétele az államélet eleven pezsgésében.

A szerző külön fejezetben tanulmányozza a párt és a társadalmi szervezetek befolyásoló szerepét az állami

szervek döntéseire, végrehajtó tevékenységére, s megállapítja, hogy a szervezeteik működésüként vesznek részt az állampolgárok az államapparátus döntéseinek meghozatalában és azok végrehajtásának ellenőrzésében. A döntések életrehozása ugyanis, miként azok végrehajtása is sokrétű vitákat, konfliktusokat eredményez, mely minduntalan mozgásba hozza a társadalmi szervezeteket.

A tanulmány Szeged tudományos életét reprezentálja, ám mindenben túlmondhatni — elméleti kiindulópontot ad az állampolgár és az államszervezet viszonyának empirikus szociológiai megközelítéséhez.

tüdőbetegség elleni küzdelem.

Elmondották: a felszabadulás előtt Magyarországon a tbc-halálozás terén igen súlyos volt a helyzet: tízezer lakosra 14 haláleset jutott. Ebben — a kedvezőtlen életkörülmények mellett — közrejátszott az is, hogy nem volt megfelelő intézményhálózatunk a tbc elleni eredményes küzdelemhez.

A második világháború még súlyosbította a helyzetet: 1945-ben a 127 tüdőgondozóból 34, a hateraz ágyból csupán 500—1000 maradt használható állapotban. A felszabadulás után egységes szervezetet kapott a tbc elleni küzdelem hálózata. Az ország egész területére kiterjedő, csaknem 200 járási és városi gondozóintézet a tbc elleni harc alapintézményévé lett. A szakmai irányítással az országos Korányi tbc-intézetet — mostani neve Országos Korányi Tbc és Pulmonológiai Intézet — bízták meg. Az intézet négyes feladatot lát el: gyógyító, kutató, továbbképző, valamint szakmai irányító munkát végez.

A tüdőbetegek elhelyezésére szolgáló ágyak számát a felszabadulás előttinek több mint kétszeresére — 15 000 fölé — emelték. Egyebek közt 17 kastélyt alakítottak át tbc-gyógyintézeté, 3000 ágyval számos tüdőbészeti osztály is létesült a műtét beavatkozások — a háború előttiehez képest — létszársra emelkedtek.

Csaknem húszéves múltat tekint vissza az újszülött

BCG-oltása. A 3—20 éves korúak évenkénti tuberkulinvizsgálata 1958-tól kötelező. A lakosság évenkénti kötelező tüdőszűrő vizsgálatát 140 mozgó és stabil ernyőfénykép-szolgálat látja el. Ezek az utóbbi évtizedekben évente csaknem hét és fél millió tüdőszűrést végeztek. A gondozóintézetekben minden felnőtt lakosról 2—4 ernyőfilm áll rendelkezésre, ami a korai diagnózis fontos eszköze.

Nagy előrelépés volt a tbc elleni küzdelemben az 1960-ban kiadott kormányrendelet: ennek alapján bevezették a tbc-s betegek ingyenes ellátását, anyagi támogatását, és kötelezővé vált a tüdőszűrő vizsgálat. Tíz esztendő alatt mintegy 4000 tbc-s betegnek utaltak ki lakást, és körülbelül százmillió forint rendkívüli segélyt fizettek ki az ilyen betegeknek.

A tbc elleni küzdelem eredményességét bizonyítja a halálozás alakulása is: például 1938-ban százezer lakos közül 140 halt meg tüdőbetegségben, 1970-ben már a húszat sem érte el ez az arány. A gyermekekénél is még kedvezőbb a statisztika: 1938-ban százezer gyermek (0—14 éves) közül 74 halt meg tbc-ben, 1970-ben csupán kettő. Az utóbbi húsz esztendőben a bejelentett és felkutatott új tbc-s betegek száma egyötödére csökkent. Száz új tbc-s beteg között — 1970-es adatok szerint — a gyermekek aránya mindössze 1,7 százalék volt.